

Historie: John Smith, Thomas Helwys a první baptistický sbor v Anglii 5

Čtení na pokračování

Historie

5.

**John Smith, Thomas Helwys
a první baptistický sbor v Anglii**

Historie

John Smith, Thomas Helwys a první baptistický sbor v Anglii 5

Čtení na pokračování z knihy

JOHN SMITH, THOMAS HELWYS, A PRVNÍ BAPTISTICKÝ SBOR V ANGLII.

JOHN SMITH SE-BAPTISTA
THOMAS HELWYS

A
PRVNÍ BAPTISTICKÝ SBOR V ANGLII

S NOVÝM SVĚTLEM NA CÍRKEV OTCŮ POUTNÍKŮ

WALTER H. BURGESS, B.A.

LONDÝN
JAMES CLARKE & CO., 13 & 14 FLEET STREET
1911.

KAPITOLA V

NOVÁ „CÍRKEV BOŽÍ“ - DATUM ODDĚLENÍ - CÍRKEVNÍ SMLOUVA - GAINSBOROUGHSKÝ A SCROOBYSKÝ SBOR - MIGRACE DO AMSTERDAMU

Datum odloučení této skupiny lincolnshirských a nottinghamshirských reformistů od anglikánské církve a vytvoření toho, co se později nazývalo „církví Otců poutníků“, se obvykle uvádí jako rok 1602.

Z předchozích kapitol však vidíme, že toto datum je o celé čtyři roky příliš brzké. Zdá se, že to byl odhad Nathaniela Mortona, tajemníka plymouthské kolonie a synovce guvernéra Williama Bradforda.

Toto datum by se snad hodilo spíše na dobu, kdy se tito lidé stále více odvraceli od obřadů anglikánské církve a stále více zdůrazňovali potřebu osobního obrácení k náboženskému životu.

Je však zřejmé, že Smith byl ještě na jaře roku 1605 ve společenství s anglikánskou církví, a když k tomu připočteme jeho devět měsíců pochybování, dostáváme se k roku 1606 jako k roku, kdy byl učiněn onen památný krok odloučení a kdy byla vytvořena zcela nová církev „svatých“, nezávislá na hranicích farností či diecézí.

Pro Smitha a jeho druhy to bylo, řečeno obrazně, překročení Rubikonu. Nic než neodbytné volání svědomí by je nebylo přivedlo k tak dobrodružnému a odvážnému kroku.

Člověk by si přál mít přesný popis jejich postupu v této závažné záležitosti, ale musíme si celou scénu zrekonstruovat sami z těch skrovných zmínek, které se dochovaly.

Zrod této nové náboženské společnosti můžeme umístit do Gainsboroughu, neboť Smith se roku 1607 nejen označuje jako „pastor církve v Ganesburghu“, ale také se proti Bernardovým pomluvám odvolává k měšťanům Gainsboroughu jako k těm, „kteří znali jeho kroky“ v otázce odloučení.

Z míst tak vzdálených jako ostrov Axholme v Lincolnshire, Retford a Worksop, Broxtowe Hall a Skegby v Nottinghamshire a Austerfield v Yorkshire přicházeli muži a ženy stejného ducha, aby se připojili k přátelům v Gainsboroughu na díle nového ustavení Boží církve.

Členy poskytly i vesnice Scrooby, Sutton, Mattersey, Sturton le Steeple a North Wheatley, všechny v dosahu Gainsboroughu.

Stáli před otázkou, jak mají postupovat; ale protože věřili, že v Bibli mají výslovný návod ve všech věcech víry i praxe, obraceli se zcela přirozeně k jejím stránkám. Tam četli o dobách náboženské reformy ve starém Izraeli.

Četli, jak Izrael za dnů Asy „byl po dlouhý čas bez pravého Boha a bez učícího kněze a bez zákona; ale když se ve svém soužení obrátili k Hospodinu, Bohu Izraele, a hledali jej, dal se jim nalézt; a vstoupili v smlouvu, že budou hledat Hospodina, Boha svých otců, celým svým srdcem a celou svou duší... a dal se jim nalézt a Hospodin jim dopřál odpočinutí kolem dokola.“¹

Četli, jak Jósijáš v době náboženského probuzení „učinil smlouvu před Hospodinem, že bude chodit za Hospodinem a zachovávat jeho přikázání“, a jak celý lid stál při smlouvě.

Jejich obraznost roznítil živý popis obnovy Jeruzaléma a návratu z babylónského zajetí za Nehemiáše a toho, jak všichni ti, kteří se oddělili² od národů zemí k Božímu zákonu, „vstoupili do kletby a do přísahy, že budou chodit v Božím zákoně daném skrze Mojžíše, služebníka Božího, a že budou zachovávat a činit všechna přikázání Hospodina“.³

Tyto pasáže jim připadaly přesně odpovídající jejich vlastní situaci. Navíc se jejich myslí zmocnila vznešená obraznost Apokalypsy. Mezi protestanty těch dnů bylo samozřejmé, že papežská církev římská je Antikrist a mystický Babilón z knihy Zjevení.

Ale zde byla skupina upřímných věřících, kteří dospěli k přesvědčení, že anglikánská církev je jen jakési bíděně přepracované vydání církve římské, a i oni slyšeli, jakoby z nebe, naléhavý hlas: „Vyjděte z ní, lide můj, abyste nebyli účastni jejích hříchů a abyste nepřijali jejích ran.“ (Zj 19,4).

Rozhodli se znovu ustavit církev tím, že vstoupí do smlouvy, v níž vyhlásí svůj cíl. Bude to zdroj síly - závazek mezi nimi a Bohem a vzájemné pouto mezi sebou navzájem. V často citovaných Bradfordových slovech:

„Tolika tedy z těchto vyznavačů, kolik jich v těchto krajích uvidělo zlo těch věcí a jejichž srdci se Pán dotkl nebeskou horlivostí pro svou pravdu, setřáslí toto jeho antikristovského otroctví a jako svobodný lid Páně se spojili smlouvou Páně do církevního stavu ve společenství evangelia, aby chodili ve všech jeho cestách, poznaných nebo teprve poznávaných, podle nejlepšího úsilí, ať by je to stálo cokoli.“

Podobnou a příbuznou událost zahlédneme ve spisech Johna Murtona z Gainsboroughu, který dlouho patřil k této náboženské společnosti, avšak pokročil k názoru, že do pravé církve se vstupuje křtem.

O té věci rozmlouval s Johnem Robinsonem. „Copak neznáme,“ říká,⁴ „počátek jeho církve? Že nejprve vstal jeden a učinil smlouvu a potom další, a tito dva se spojili, a pak třetí, a tito se stali církví, říkají oni.“⁴

Takový způsob shromažďování církve puritány svou novotou ohromil. Usilovali o reformu církve zevnitř a věřili, že církev se mají zakládat jen skrze váženou a oprávněnou službu slova.

„Kde se tážete,“ říká Robinson,⁴ „jak jsme se my, těch několik, stali církví, odpovídáme jedním slovem: vyjitím z Babylóna skrze milosrdenství Boží a budováním sebe samých v nový a svatý chrám Pánu...“

A pokud jde o shromáždění církve, pane Bernarde, pravím vám, že na kterémkoli místě, jakýmikoli prostředky, ať už kázáním evangelia pravým služebním, falešným služebním, bez služebníka, nebo čtením, rozmlouvou či jakýmikoli jiným způsobem jeho zveřejnění, povstanou-li dva nebo tři věrní lidé, oddělující se od světa do společenství evangelia a smlouvy Abrahamovy - jsou církví pravdivě shromážděnou, byť by byla sebe slabší - domem a chrámem Božím, správně založeným na učení apoštolů a proroků, přičemž Kristus sám je úhelným kamenem.“

POZNÁMKY:

1. 1 Chron. xv. 3, 4, 12, 15.
2. Neh. x. 29.
3. A Description of what God hath Predestinated concerning Man, 1620, s. 169.
4. Works, ii., s. 231-3.

PODMÍNKY SMLOUVY

Skutečné znění smlouvy, do níž vstoupili John Smith a jeho druhové, jak je podává William Bradford, je pozoruhodné a sotva se mu dostalo přiměřené pozornosti.

Nemyslím, že by obecnou přesnost znění v Bradfordově vyprávění bylo možné vážně zpochybnit. S událostmi, které zde popisuje, byl osobně obeznámen. Když byla smlouva uzavřena, byl mladíkem dychtivým a vnímavým. Byla to záležitost vážná a závažná, a sotva by zapomněl na znění a smysl závazku, jenž hluboce ovlivnil další běh jeho života. Můžeme ji převést do přímé řeči takto:

„Smlouváme s Bohem a jedni s druhými, že budeme chodit ve všech jeho cestách, které jsou nám

známé nebo budou ještě poznány, podle nejlepšího úsilí, ať nás to bude stát cokoli.“¹

Nebylo povšimnuto, že ve Smithových spisech jsou pasáže, které ukazují na něj jako na pravděpodobného autora této jednoduché smlouvy a nepřímě potvrzují její formulaci.

Tak například, když píše jednomu z odpůrců odloučení, s nímž se těšil „staré známosti“ na Cambridgeské univerzitě, upozorňuje, že smlouva je „absolutní, žádný kníže ani stát k ní nemůže nic přidat ani z ní nic ubrat“, a potom pokračuje:

„Bůh dává věrným ‚celého Krista‘, všechna zaslíbení, celou smlouvu ze své strany, a věrní na druhé straně slibují být Božím lidem, cele se zapřít a poslouchat Boha v každém jeho příkazu, i v tom nejmenším, třebaže by je to stálo život.“²

Znovu, když píše témuž příteli o zřízení viditelné církve, zmiňuje „smlouvu chodit ve všech Božích cestách“.²

Bernard při své kritice separatistů mimochodem potvrzuje hlavní klauzuli jejich jednoduché smlouvy, jen místo slova „Bůh“ dosazuje slovo „Kristus“.

„Jejich stanovisko,“ říká, „obsahuje toto: že společnost shromážděná (jak říkají) ve jménu Kristově smlouvou, že bude chodit ve všech cestách Kristových, které jsou jim známy... má v sobě pravomoc ustanovovat služebníky a úředníky atd.“³

POZNÁMKY:

1. Srovnejme znění smlouvy londýnského separatistického sboru, které je pravděpodobně dílem Francise Johnsona. Když někdo vstupoval do tohoto sboru, dal jediný slib: „Budu s vámi chodit tak dlouho, dokud chodíte v cestě Páně a pokud to může být ospravedlněno Božím slovem.“ - Strype, Annals, iv., s. 175. Johnson sám mluví roku 1595 o svém sboru jako o „společenství věrných lidí... shromážděných či spojených dohromady ve všem svatém smluvním svazku a společenství evangelia Kristova dobrovolným veřejným vyznáním víry a úmyslem žít a chodit spolu v poslušnosti Kristu podle jeho slova k chvále a slávě jeho jména.“ - Treatise of the Ministry, s. 73. Znění nebylo přesně fixováno. Smithova smlouva má širší výhled.
2. „A letter written to Mr. A. S. by John Smyth,“ připojeno k jeho Paralleles.
3. Bernard, Christian Advertisements, 1608, s. 90.

John Robinson v důrazném místě opakuje smlouvu v podobném znění:

„Toto,“ říká, „držíme a vyznáváme: že společnost sestávající, třeba jen ze dvou či tří, oddělených od světa... a shromážděných ve jménu Kristově smlouvou učiněnou, že budou chodit ve všech cestách Božích, které jsou jim známy, je církví, a tak má celou moc Kristovu.“¹

To je dostatečné svědectví o hlavní klauzuli smlouvy, do níž tito věrní lidé vstoupili. Zavázali se chodit v Božích cestách, které jim budou známy, avšak Bradford připojuje významná slova: „nebo které jim ještě budou dány poznat“, a tím dává této smlouvě pozoruhodnou šíři a schopnost přizpůsobení. Byla ta slova součástí původního závazku, anebo jsou Bradfordovým dodatečným doplněním ve světle zkušenosti pozdějších let? Domnívám se, že představují znění původní smlouvy.

John Smith si uvědomoval novost podniku, do něhož se pouštěli. Měl hluboký smysl pro

nevyčerpatelné bohatství Božího slova, které se jim kladlo před oči v biblických knihách.

V jeho povaze byla příměs mysticismu. Ve svých spisech z tohoto období otevřeně zapisuje „dotazy“ k věcem, které mu dosud nebyly v mysli rozhodnuty. Jeho rychlé změny mínění na něj přivodily obvinění z „nestálosti“. Byl to asi poslední člověk, který by vyhlášoval absolutní definitivnost, a vždy se hlásil k ochotě se učit.

Nutnost nutila tyto rané separatisty, aby při obraně svého systému proti odpůrcům vystupovali s něčím jasně ohraničeným a ostře vymezeným, ale bylo mezi nimi více otevřeného vidění, než se často předpokládá.

S „volnějším krokem, plnějším dechem“ k nim přišlo něco z „velkolepějšího výhledu širokého obzoru“.

Pro pozdější pokolení mělo velký význam a důležitost, že smlouva těchto věřících nebyla doktrinální, nýbrž praktická; že se bezprostředně týkala života a měla nadějný výhled vpřed k dalšímu světlu od Boha.

Nepochybně do slov této smlouvy můžeme dnes vkládat širší význam, ale nebyla to maličkost vytvořit svazek společností, schopný rozšiřujícího výkladu. Nechával otevřenou cestu postupu.

Skutečně nacházíme, že sám John Smith odůvodňuje důležité změny ve svých názorech odvoláním na znění smlouvy svého sboru.² Už takto brzy byla smlouva vzývána ve prospěch postupné teologie proti stagnaci. V dedikační epistole ke své knize O rozdílech odloučení (1608) říká:

„Ačkoli je v tomto spisu něco, co kříží můj dřívější úsudek v některých pojednáních, která jsem kdysi vydal, přece bych prosil čtenáře, aby mi to nepřičítal za vinu. Spíše se to má pokládat za ctnost - odvolat omyly.

Věz tedy, že pozdější myšlenky bývají často lepší než dřívější; a vyznávám toto (ať to nikdo nepokládá za podivné), že každý den, jak mi budou odhalovány omyly, je vyznám a zřeknu se jich.

Neboť je to naše smlouva učiněná s naším Bohem: opustit každou zlou cestu, ať v mínění či v praxi, která nám bude kdykoli zjevena. A proto ať nyní nikdo neargumentuje, jak někteří dříve činili: ‚tito lidé jsou nestálí, chtěli by nevědí co, nikdy nebudou spokojeni‘, a podobně. Neboť vyznáváme... že jsme nestálí v omylu, že chceme pravdu, třebaže v mnoha jednotlivostech o ní nemáme vědomost.“

To se mi jeví jako rozhodující důkaz, že Bradford ve svém popisu smlouvy Smithova sboru měl pravdu a že její nota širě byla pro ni původní, nikoli pozdější dodatek. Nakolik byl John Smith v jejím znění zavázán starším autorům není známo.

POZNÁMKY:

1. Robinson, Works, ii., s. 132.
2. Francis Johnson učinil totéž ve svém Inquire and Amwe, of Thomas White, 1606.

Nacházíme však, že Henry Barrowe popisuje církev jako „věrný lid¹ shromážděný ke Kristu Ježíši, uspořádaný a spravovaný pravidlem jeho slova ve všech věcech, potud, pokud jim to bude zjeveno.“ To ukazuje stejným směrem jako smlouva z Gainsboroughu a Scrooby a mohlo to Smithovi

poskytnout podnět k termínům, které on a jeho následovníci přijali.

Je důležité si povšimnout, že Henry Jacob přijal znění této smlouvy, když položil základy toho, co Neal nazývá „první nezávislou neboli kongregační církví v Anglii“. Stalo se to roku 1616.

Nebyl to první separatistický sbor v Anglii, ale byl pokládán za nový začátek. Jacob učinil hlavním bodem nezávislost každého „svobodného sboru“. Vnesl do této církve ve svém učení o styku s anglikány a o vztahu státu k náboženským společnostem poněkud jiný důraz než ten, který je patrný u starších separatistů, ale jejich smlouvu převzal.

Zpráva o založení této církve vypráví, že zamýšlení členové, když zachovali den slavnostního půstu a modlitby za požehnání pro svůj podnik, ke konci slavnosti:

„Ti, kteří měli na mysli toto nynější sjednocení... spojili obě ruce, každý s druhým bratrem, a stáli v kruhu. Jejich záměr byl vyhlášen; H. Jacob a každý z ostatních učinili nějaké vyznání či vyjádření své víry a pokání—někteří delší, někteří kratší—potom spolu uzavřeli smlouvu, že budou chodit ve všech cestách Božích, jak je jim zjevil nebo jak jim je dá poznat.“²

Mám za to, že Jacob získal znění této obecné smlouvy od Johna Robinsona a členů leydenského sboru, s nimiž o věci hovořil, a jejichž příklad jej vedl k tomu, aby učinil krok od puritánství k umírněnému odloučení. Vypadá to, jako by se v tomto případě původního smlouvání účastnili pouze „mužští členové“, pokud ovšem nepředpokládáme, že zde mužský rod zahrnuje i ženský.

O čtrnáct let později, když byl tento sbor pod pastýřskou péčí Johna Lathropa (1630), obnovil svou smlouvu. Někteří chtěli, aby byla vytažena na vyšší tóninu a aby obsahovala výslovný „protest proti farním církvím“, ale většina setrvala u starých termínů. Rozhodli, „že budou chodit spolu ve všech cestách Božích, potud, pokud nám je zjevil, nebo jak nám je dá zjevit, a opustit všechny falešné cesty, a k tomu jednotliví členové připojili své podpisy.“¹

Smlouvy novoanglikánských sborů byly sepsány v témž duchu a v podstatě v podobných termínech. V této souvislosti si můžeme dobře připomenout rozloučnou radu Johna Robinsona těm poutníkům, kteří vyšli z Leydenu do Nové Anglie, jejíž obecný směr později naznačil Edward Winslow ve svém Brief Narration.²

„Připomněl nám,“ říká Winslow, „naši církevní smlouvu, alespoň tu část, kterou ‚slibujeme a uzavíráme s Bohem i jeden s druhým, že přijmeme jakékoli světlo či pravdu, která nám bude dána poznat z jeho psaného Slova‘, ale zároveň nás napomínal, abychom si dávali pozor, co přijímáme za pravdu, a dobře to zkoumali, srovnávali a vážili s jinými Písmi pravdy dříve, než je přijmeme.“

POZNÁMKY:

1. Discovery of the False Church, 1590, s. 26.
  2. „Records of Jacob-Lathorp-Jessey Church“, Dr. Whitley, Transactions of Baptist Historical Society, leden 1910, s. 209. Srov. Neal, ii., s. 92.
  3. Transactions of Baptist Historical Society, leden 1910, s. 225.
  4. Připojeno k jeho Hypocrisie Unmasked, 1646, s. 99.
-

Neboť, praví, není možné, aby křesťanský svět vyšel tak nedávno z tak husté antikristovské temnoty, a aby se plná dokonalost poznání mohla rozbřesknout najednou.“

Ta slova jsou v souladu s duchem Robinsonovy pozdější služby. Je zřejmé, že Winslow chápal podmínky smlouvy Gainsborough-Leyden-Plymouth jako schvalující postupný, pokrokový výhled v náboženství, a jako odporující absolutní konečnosti v teologii.

Církev Kristova byla nyní, podle mínění těchto zbožných lidí, ve svém kraji znovu postavena. Oni sami byli živými kameny mystického chrámu Božího. K jak velké odpovědnosti a důstojnosti byli povoláni! Vytrhlo to jejich životy z všednosti a naplnilo je vysokým cílem. Po období pochybování a váhání se jim zdálo, že nyní vstoupili do přístavu nebeského pokoje, a ve svém církevním společenství a kázni nacházeli prostředek božské milosti.

„Ó, pane Bernarde,“ zvolá John Smith,¹ „kdybyste jen znal útěchu a moc Pánových řádů napomínání a exkomunikace, jako je známe my (požehnan buď náš dobrý Bůh) do jisté míry, a ten růst a reformaci, která je v některých z nás skrze ně, byl byste tak podivuhodně uchvácen mocí Božích řádů, že byste uznal, že církev je strašná jako vojsko s praporce, a přece milá a líbezná, půvabná a krásná, natolik, že sám Kristus praví, že láska církve je krásná.“ ...

Robinson také mluví v žhavých výrazech o „zkušenostních útěchách“, které k nim přicházely v jejich církevním stavu,² zatímco i Bernard přiznává, že někteří byli přitahováni připojit se k těmto pohrdaným separatistům pro lásku a péči, kterou projevovali jedni o druhé.

Církev, jsouc nyní ustavena smlouvou, brzy musela přistoupit k praktickým záležitostem vnitřní organizace. Členové museli rozhodnout, jak a kde se budou scházet v Den Páně, a koho zvolí do úřadu kazatele. „Tito lidé se stali dvěma odlišnými tělesy, neboli církvemi, vzhledem k vzdálenosti místa, a shromažďovali se odděleně, neboť byli z různých měst a vesnic: někteří v Nottinghamshiru, někteří v Lincolnshiru a někteří z Yorkshiru, kde se navzájem nejbliže dotýkali hranicemi.

V jednom z těchto sborů, kromě jiných osob významných, byl pan John Smith, muž schopných darů a dobrý kazatel, který byl potom zvolen jejich pastorem.“

Správnost Bradfordova vyprávění je potvrzena srovnáním s principy, které separatisté schvalovali pro volbu pastorů a úředníků církve.

Smith se nestal jejich kazatelem samozřejmě ani hned. Zřekl se svých „svěcení“ a byl prostým členem církve, ale jeho dary jej vyznačovaly pro úřad kazatele, do něhož byl v patřičný čas zvolen svými spolučleny.

Robinson tento postup schvaluje jako ten, který zvolily rané kontinentální reformované církve: „Lid se nejprve oddělil od modlářství, a tak se spojil ve společenství evangelia, a potom, když měli vhodné muže, povolali je do úřadu služby.“³

POZNÁMKY:

1. Dopis z roku 1607, § 8, začleněný do Paralleles.
2. „Justification of Separation, 1610.“ Works ii.
3. „Justification of Separation.“ Works ii., s. 232.

Bernard posměšně o Smithovi říká: „Byl¹ ustanoven (učiněn) služebníkem biskupem Wickhamem; a pak hned, jak byl v brownismu, to odvolal a byl ustanoven služebníkem řemeslníky a nazýval se ‚Pastor církve v Gainsboroughu‘.“

Smith si však této volby cenil více než „svěcení“, které uděloval biskup. „Přijal jsem²,“ říká, „a hájím své služby této konkrétní církve, jejímž jsem pastorem, jež má veškerou Kristovu moc služebnou, jí od Krista, jejího ženicha, delegovanou, když s ní uzavřel smlouvu.“

Druhý sbor, který měl středisko ve Scrooby a obvykle se scházel v panském domě obývaném Williamem Brewsterem, si později zvolil Johna Robinsona za pastora. Obracel se na Johna Smithe o radu a vedení.

Jestliže můžeme „List,³ napsaný některým bratřím v S. od Johna Smytha“, pokládat za adresovaný těm ve Scrooby, byl v pravdě prorokem ohledně jejich budoucnosti: „Ačkoli jste jen málopočetní, přece, uvážíme-li, že království nebeské je jako zrnko hořčice, malé na počátku, nepochybuji, že můžete časem vyrůst v zástup a být jako veliký strom plný plodných větví, což upřímně, bratři, pro vás žádám z Pánových rukou.“

Tato naděje byla v pozdějších dějinách scroobyského sboru bohatě naplněna, avšak nás zajímá mateřský sbor v Gainsboroughu a jeho vůdcové.

Viděli jsme, že rozhodnutí následovat vedení svědomí a ustavit církev podle novozákonního vzoru přineslo těmto lidem pokoj mysli, avšak rychle je to uvrhlo do potíží se světem a contando s církevními úřady.

Hned byli označeni svým zdržením se bohoslužeb a přijímání v jejich farních kostelích. Proti nim byl uveden do pohybu aparát duchovních soudů.

Sám Smith se dvakrát jen těsně vyhnul zatčení „pursuivantem“, tj. úředníkem církevního soudu. Gervase Neville a Joan Helwys byli odvečeni do Yorku a uvězněni. Na Williama Brewstera, Richarda Jacksona a Roberta Rochestera byly uvaleny pokuty.

Abychom znovu citovali Bradforda: „někteří byli zajati a uvrženi do vězení, jiným byly domy obklíčeny a hlídány noc co noc i ve dne a jen stěží unikli jejich rukám, a většina musela prchnout a opustit své domy a příbytky i prostředky svého živobytí.“

Za těchto okolností by se Smithovy myšlenky přirozeně obracely k jeho někdejšímu učiteli Francisu Johnsonovi, který byl pro víru vyhnán z Anglie a našel přístav útočiště v Amsterdamu, spolu s mnoha členy londýnské separatistické církve.

Nebylo-li možné zůstat pokojně v Anglii, mohl i gainsboroughský sbor hledat místo odpočinku v Holandsku. Jak tehdy zněl zákon země, vyhnanství bylo nutným důsledkem odloučení od anglikánské církve.

Zákon¹ o trestání osob umíněně odmítajících chodit do kostela, přijatý roku 1593, byl v prvním roce krále Jakuba obnoven. Nepřítomnost ve vlastním farním kostele po dobu jednoho měsíce, anebo účast na jakémkoli nepovoleném shromáždění či schůzi pod záminkou či předstíráním jakéhokoli výkonu náboženství, činila člověka vystaveného odsouzení a uvěznění bez kauce.

Jestliže odsouzený do tří měsíců nekonformoval, měl se zřítí království a odejít do trvalého vyhnanství. John Smith a jeho přátelé tento zákon dobře znali, a to činí jejich čin odloučení o to

hrdinštějším. Nemohli doufat, že uniknou pozornosti, a během několika měsíců se museli připravit opustit zemi svého narození.

DATUM MIGRACE DO HOLANDSKA

Jsem nakloněn klást migraci gainsboroughského sboru k závěru roku 1607 nebo do prvních týdnů roku 1608. Je velmi pravděpodobné, že Smith a jeho společenství využili příznivou příležitost k nalodění přímo z Gainsboroughu po Trentu k Humberu a odtud na otevřené moře a přes něj do vytouženého přístavu.

Zdá se, že nežádali o povolení či licenci k vystěhování, nýbrž vzali věc do vlastních rukou. Jejich náhlý odchod uvedl přístavní úřady do pohotovosti a zdá se, že to ztížilo členům scroobyského sboru únik, když i oni o několik měsíců později usoudili, „společným souhlasem... odejít do Nizozemí“.

John Cotton, později kazatel jak v Bostonu v Lincolnshiru, tak v Bostonu v Nové Anglii, nám říká, že Smith slíbil Cliftonovi a Robinsonovi, že nepřejde k Johnsonovi „bez jejich souhlasu, a oni ho od toho naprosto odrazovali, protože se obávali jeho nestálosti. A přece, proti svému slibu, k němu přešel, což ho uvedlo do zjevných pokušení a zbloudění⁴.“ Pro toto obvinění z porušení věrnosti.

POZNÁMKY:

1 Cotton, Way of the Congregational Churches Cleared, s. 6.

2 Bernard's Plaine Evidences, s. 20.

3 Paralleles, 1609, s. 102.

Připojeno k Paralleles. Tento list byl takto chápán, ale zdá se mi možné, že „brethren in S.“ mohou být bratři v Suffolku.

4 Neal, i., s. 426.

Cottonovo vyprávění nese v tomto bodě známky závislosti na doslechu a plete Smithův vyjádřený úmysl, ještě předtím, než byl naprostým separatistou, totiž jet do Amsterdamu a přivést Johnsona zpět z jeho krajní pozice, s jeho skutečným útekem do toho města poté, co se stal důsledným separatistou.

„Myslel si,“ říká Cotton, „že by mohl získat svého učitele Johnsona z omylů jeho přísného odloučení.“ Avšak v době své migrace to byla jedna z posledních věcí, které by Smith chtěl dělat.

Je zřejmé, že tento gainsboroughský sbor byl plně ustaven a vykonával kázeň ještě před odchodem z Anglie. Kázeň byla v raných separatistických sborech příčinou mnoha obtíží. Ti, kdo nesli nelibě církevní rozsudek, dávali svou křivdu široce najevo. Pomocné a úspěšné případy kázně svět nezaznamenával. Bernard slyšel o některých podivných příkladech:

„Pan Smith,“ říká¹, „popírá, že by někoho ukvapeně exkomunikovali, a přece byl mezi nimi exkomunikován jeden krejčí za to, že si vzal sedm šilinků za ušití kabátce a nohavic a setrval na tom, že je to oprávněné; protože jiný krejčí řekl, že měl dostat jen pět šilinků. Dále: on i oni (ještě než přešli přes moře) exkomunikovali jednoho (kapitána v Gainsboroughu) za to, že poslouchal slovo kázané našim kazatelem. Není to zneužití exkomunikace?“

Úplné zřeknutí se ze strany těchto separatistů veškerého náboženského společenství s členy

anglikánské církve proti nim vyvolalo mnoho nepřátelství.

Robinson zpočátku nešel v tomto směru tak daleko jako Smith. Pokračoval ve spojování se s anglikánskými přáteli při soukromých úkonech zbožnosti i po svém odloučení, po celý čas, dokud zůstal v Anglii. Byli i někteří ve Smithově společnosti, kteří z toho učinili důvod námitky proti Robinsonovi, když byl navržen na pastýřský úřad ve scroobyském sboru.

POZNÁMKY:

Plaine Evidences, 1610, s. 117.

Štěpán Křivánek

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)